॥ १५ ॥ इत्याश्वमेधिकेपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेअष्टत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३८ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ नैवेति अविच्छिन्नानिअपृथग्भूतानि इदंसात्विकमिदंराजसमिदंतामसंकार्यमितिव्यपदेशस्तुतत्तद्गुणप्राधान्यमात्रादित्यर्थः ॥ १ ॥ २ ॥ यावदिति कियदपिविवृद्धंसत्वंतमसैवनियम्यतेऽतोनियम्यनियामकयोस्तयोःसाम्यंभवतीत्यर्थः एवंप्रवर्त्तनात्मकंरजोमोहप्रकाशात्मकाभ्यांतमःसत्वाभ्यामुद्रिक्तंसत्तेउभेरुणद्धि ॥ ३ ॥ संहत्यमिश्रीभूययात्रांव्यवहारंकुर्वते यतःसंघचारिणःसंहतस्वभावाश्चरंति एवंविधाअपिहेत्वहेतुभिर्वर्त्तंते वैषम्येणेतिशेषः ॥ ४ ॥ एतदेवाह उद्रेकेति उद्रेकउद्बोधकसाम

प्रकीर्त्तिताःसत्वगुणाविशेषतोयथावदुक्तंगुणवृत्तमेवच ॥ नरस्तुयोवेदगुणानिमान्सदागुणान्सभुंक्तेनगुणैःसयुज्यते ॥ १५ ॥ इतिश्रीमहाभारतेआश्वमेधिकेपर्वणिअनुगीतापर्वणिगुरुशिष्यसंवादेअष्टत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३८ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ब्रह्मोवाच नैवशक्यागुणावक्तुंपृथक्त्वेनैवसर्वशः ॥ अविच्छिन्नानिदृश्यंतेरजःसत्वंतमस्तथा ॥ १ ॥ अन्योन्यमथरज्यंतेत्यन्योन्यंचार्थजीविनः ॥ अन्योन्यमाश्रयाःसर्वेतथान्योन्यानुवर्त्तिनः ॥ २ ॥ यावत्सत्वंरजस्तावद्वर्त्ततेनात्रसंशयः ॥ यावत्तमश्चसत्वंचरजस्तावदिहोच्यते ॥ ३ ॥ संहत्यकुर्वतेयात्रांसहिताःसंघचारिणः ॥ संघातवृत्तयोह्येतेवर्त्ततेहेत्वहेतुभिः ॥ ४ ॥ उद्रेकव्यतिरिक्तानांतेषामन्योन्यवर्त्तिनां ॥ वक्ष्यतेतद्यथाऽन्यूनंव्यतिरिक्तंचसर्वशः ॥ ५ ॥ व्यतिरिक्तंतमोयत्रतिर्यग्भावगतंभवेत् ॥ अल्पंतत्ररजोज्ञेयंसत्वमल्पतरंतथा ॥ ६ ॥ उद्रिक्तंचरजोयत्रमध्यस्रोतोगतंभवेत् ॥ अल्पंतत्रतमोज्ञेयंसत्वमल्पतरंतथा ॥ ७ ॥ ॥ उद्रिक्तंचयदासत्वमूर्ध्वस्रोतोगतंभवेत् ॥ अल्पंतत्रतमोज्ञेयंरजश्चाल्पतरंतथा ॥ ८ ॥ सत्वंवैकारिकीयोनिरिंद्रियाणांप्रकाशिका ॥ नहिसत्वात्परोधर्मःकश्चिदन्योविधीयते ॥ ९ ॥ ऊर्ध्वंगच्छंतिसत्वस्थामध्येतिष्ठंतिराजसाः ॥ जघन्यगुणसंयुक्तायांत्यधस्तामसाजनाः ॥ १० ॥ तमःशूद्रेरजःक्षत्रेब्राह्मणेसत्वमुत्तमं ॥ इत्येवंत्रिषुवर्णेषुविवर्त्ततेगुणास्त्रयः ॥ ११ ॥ दूरादपिहिदृश्यंतेसहिताःसंघचारिणः ॥ तमःसत्वंरजश्चैवपृथक्त्वेनानुशुश्रुम ॥ १२ ॥ दृष्ट्वात्वादित्यमुद्यंतंकुचराणांभयंभवेत् ॥ अध्वगाःपरितप्येयुरुष्णतोदुःखभागिनः ॥ १३ ॥ आदित्यःसत्वमुद्रिक्तंकुचरास्तुतथातमः ॥ परितापोध्वगानांचरजसोगुणउच्यते ॥ १४ ॥

पीसत्वेयदाधिक्यंतदभावेअन्यूनंव्यतिरिक्तंअनधिकंचसर्वशःसर्वेषांरूपंसमानंभवतीत्यर्थः ॥ ५ ॥ व्यतिरिक्तंअधिकं यत्रश्वशूकरादौ तिर्यग्भावंचआधिक्यंगतंप्राप्तं ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ सत्वंइंद्रियाणांयोनिःसाचवैकारिकीवैकारिकाहंकारसंबंधिनी प्रकाशिकाइंद्रियद्वाराशब्दादीनामितिशेषः धर्मोधर्महेतुः विधीयतेशास्त्रेप्रकाश्यते ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ दूरादिति तामसेशूद्रेपिरजःसत्वयोर्दर्शनाद्गुणाःसंघचारिणएवएवमन्यत्र ॥ १२ ॥ स्वतःप्रकाशकस्याप्यादित्यादेस्तमोरजःकार्यभयसंतापहेतुत्वात्तत्रापित्रिगुणोद्दीपकत्वंवर्त्ततइत्यर्थः कुत्सितंकर्मचरंतितेकुचराश्चोराः ॥ १३ ॥ १४ ॥

Digitized by Google